SITUACE M 1:250 + ILUSTRAČNÍ FOTOGRAFIE

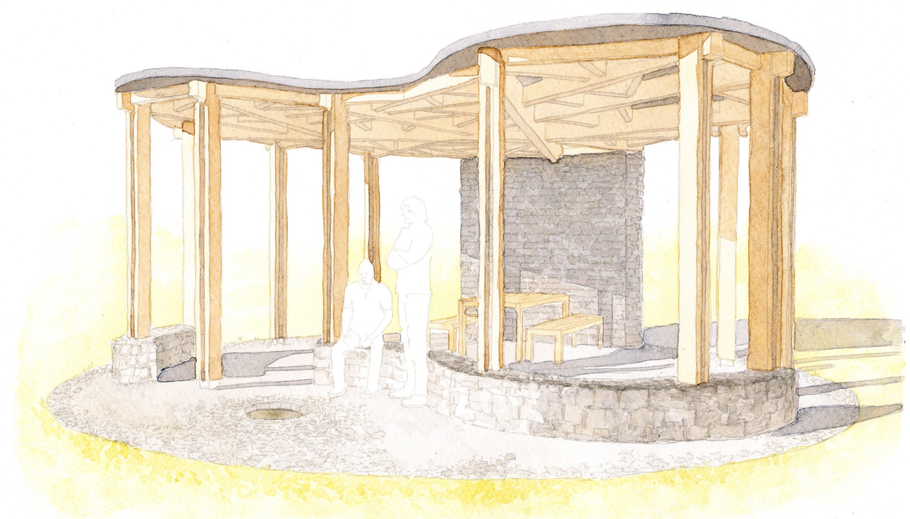

PERSPEKTIVA ALTÁNU OD VOLEJBALOVÉHO HŘIŠTĚ

PERSPEKTIVA ZÍDEK PŘED ÚŘADEM

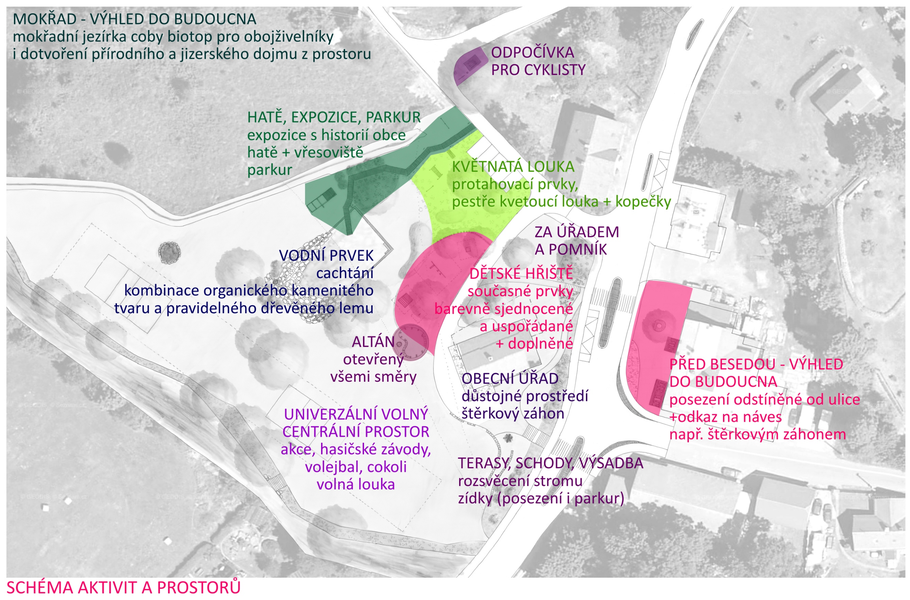

SCHÉMA AKTIVIT A PROSTORŮ

PERSPEKTIVA JEZÍRKA

STUDIE NÁVSI V OLDŘICHOVĚ V HÁJÍCH

Ing. Eva Klápšťová
Lenka Tomášová -B.Arch, M.ADU
Ing. arch. Petr Klápště, Ph.D.
www.naturesystems.cz

CHARAKTERISTIKA ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ

Dle historických map se území návsi nalézaly vlhké louky, zahrada a dvě dřevěná stavení. Tato stavení byla později nahrazena třemi novými objekty. Jeden z nich stojí dodnes a nalézá se v něm obecní úřad. Větší (jižní) část řešeného území leží v záplavovém území Jeřice, část z toho v aktivní zóně, které je třeba respektovat.

POSTUP VZNIKU STUDIE S PARTICIPACÍ VEŘEJNOSTI

Studie vznikla na základě zapojení veřejnosti sestávajícího ze dvou plánovacích setkání pro širokou veřejnost a společného workshopu pro aktivnější a kreativnější zájemce z řad obyvatel.

Na prvním plánovacím setkání, kterého se 17. 1. 2016 účastnilo asi 55 účastníků proběhlo společné zhodnocení současného stavu – co je pozitivní, funguje a je dobré zachovat nebo rozvíjet a co je problematické a je třeba řešit; a dále pro jaké aktivity by v budoucnu měl být na návsi prostor a jak by měla náves na návštěvníka působit.

Do společné tvorby návrhů se v průběhu celé soboty 23. 1. 2016 zapojili především aktivní a angažovaní obyvatelé, asi 20 účastníků. Na podkladě společných úvah na workshopu i rozvíjení myšlenek z komentářů jsme v architektonickém týmu vytvořili prezentaci tří variant řešení.

Druhé veřejné plánovací setkání se konalo v neděli 24. 1. s účastí asi 30 občanů. Cílem tohoto setkání bylo detailně ohodnotit vzniklé varianty. Pracovalo se opět ve skupinách, které popsaly pozitiva a negativa jednotlivých variant.

Na podkladě výsledků II. setkání byla vytvořena finální studie, ještě v detailech konzultovaná se zastupiteli obce.

CELKOVÉ URBANISTICKÉ A ARCHITEKTONICKÉ USPOŘÁDÁNÍ PROSTORU

Jako jedno z největších negativ stávajícího prostoru byla hodnocena jeho nečitelnost a roztříštěnost. Návrh proto stávající aktivity uspořádává do dílčích prostorů / zón obdobného charakteru (univerzální volný prostor pro akce a sport, dětské hřiště, okolí vodního prvku, expozice).

Altán na pomezí zón je doplňuje a vzájemně provazuje.

Sjednocení návsi jako celku je dosaženo pomocí výsadeb a použitých materiálů. Ze setkání s veřejností vyplynulo, že náves by měla mít spíše venkovský a přírodní charakter, s odkazem na Jizerské hory. To se projevuje jak v užitých materiálech pro architektonizované prvky (žulové zídky, dlažba žulová divoká mozaika, haťový chodník) tak ve výsadbách stromů (břízy, jeřáby, javory) a bylin (vřesovištní zákoutí a květnatá louka).

Na popud občanů na workshopu bylo nastíněno i řešení před besedou, kde je stejně jako před úřadem trvalkovým štěrkovým záhonem vytvořen reprezentativní (leč stále vesnický) efekt.

PODROBNÉ ŘEŠENÍ DÍLČÍCH ČÁSTÍ A OBJEKTŮ

Terasy, schody a výsadba u silnice

V jižní části podél silnice III. třídy 2904 mezi Jeřicí a obecním úřadem jsou navrženy kamenné terasy, na které navazují nízké kamenné zídky směrem k altánu. Tyto terasy a zídky mají sloužit pro neformální posezení a jako hlediště při koncertech a jiných akcích odehrávajících se na univerzálním volném centrálním prostor. Zároveň mohou soužit jako druhotné prvky pro parkur. Terasy také opticky rozčlení a zmírní současný příkrý svah.

Návrh těchto teras vychází z výše uvedených aktivit, které byly na 1. setkání velmi kladně hodnoceny, stejně jako terasy na 2. setkání. Pozitivní ohlas mělo i částečné odclonění pobytové plochy od silnice keři, avšak pokud bude zachována vizuální propojenost silnice a pobytové plochy – což je zajištěno výběrem keřů vzhledem k jejich umístění, aby při maximální výšce nezakryly pohledy ve výšce očí z chodníku na hřiště. Každý kdo projíždí či prochází, vidí, co se na hřišti či jinde na návsi děje, může se přidat a místo je tak také pod sociální kontrolou.

V návaznosti na nově navrhovaný přechod pro chodce na silnici III. třídy 2904 jsou navrženy nové schody překonávající výškový rozdíl mezi silnicí a obecním úřadem.

Obecní úřad a okolí

Podél jihozápadní a částečně jihovýchodní fasády bude vysázen trvalkový záhon se zvýšenou autoregulací ve štěrkovém mulči. Autoregulace znamená, že v záhonu působí vztahy mezi jednotlivými druhy rostlin a jejich skupinami a navzájem tak ovlivňují svůj růst. Skladba rostlin je vyvážená a člověk do ní téměř nemusí zasahovat. Výhodou takového záhonu znamená, že se celý rok proměňuje a působí atraktivně; kvete „od sněhu do sněhu", podporuje biodiverzitu a má nízké nároky na údržbu – stačí v předjaří posečení křovinořezem a pletí 4x za sezónu bez dalšího sekání a zalévání.

Návrh tak zohledňuje na pozitivní hodnocení výsadby trvalek na 2. setkání a zároveň na obavu z náročné údržby. Výsadba je omezena na bezprostřední blízkost obecního úřadu a zároveň navržena s nízkými nároky na údržbu.

Asfaltová plocha před obecním úřadem vymezuje prostor pro automobily. Na tuto plochu navazuje plocha dlážděná žulovou divokou mozaikou před schodištěm a cestička za úřadem se stejným povrchem. Tato cestička přímo spojuje obecní úřad a přechod pro chodce mezi zastávkou autobusu a Besedou, bez nutnosti překonávat schody. Mezi cestičkou a silnicí pokračuje výsadba třezalky kališkaté (Hypericum calycinum).

V blízkosti dlážděné plochy pod schodištěm je umístěn stojan na mâjku a zasazen vánoční strom. Umístění obou těchto prvků respektuje požadavky z obou veřejných setkání na to, aby byly dobře viditelné ze silnice.

Před obecním úřadem je umístěna lavička, koš na odpadky a stojan na kola. Mobiliář je stejný v celé ploše návsi.

Univerzální volný centrální prostor a schodiště k Jeřici

Pod terasami a podél vodoteče se nachází nestrukturovaný volný univerzální prostor. Ten je určen jak sportovním tak kulturním aktivitám. Svými rozměry splňuje nároky jak na dvě volejbalová hřiště a prostor kolem nich, tak pro hasičský útok. V prostoru lze také umístit mobilní pódium pro koncerty, eventuálně divadlo, uspořádat dětský den a další rozmanité aktivity. Návrh tak reaguje na požadavky ze setkání a zachovává velký volný prostor, kde se může sejít celá obec při různých kulturních a sportovních aktivitách.

Prostor je travnatý, v části trávníku (mimo prostor hřišť) nebo v květnaté louce jsou vysázeny jarní efemery jako sasanka hajní (Anemone nemorosa), bledule jarní (Leucojum vernum) nebo krokus sp. (Crocus sp.).

Pozitivně byla na setkáních hodnocena přítomnost potoka a možnost brouzdat se v něm a hrát si. Pro lepší zpřístupnění je navrženo široké pobytové schodiště zpřístupňující tok Jeřice.

Schodiště nebude z pobytového prostoru vidět, proto bude mezi břehem a centrálním volným prostorem umístěna socha či skulptura, která ke schodišti přitáhne pozornost. V blízkosti volejbalového hřiště jsou umístěny lavičky pro diváky či pro odpočinek hráčů.

Altán

Altán je umístěn na severozápad od obecního úřadu, v blízkosti dětského hřiště. Reaguje tak na požadavek umístění altánu mezi obecní úřad a velkou volnou centrální plochu. Vytváří tak určité těžiště aktivit. Zároveň je umístěn mimo aktivní záplavovou zónu. Na setkání byla mírně preferována kruhová varianta altánu.

Návrh altánu vychází z požadavku ze setkání na možnost krytého posezení, úkrytu před deštěm a zastřešeného zázemí pro akce. V altánu je fixně umístěn jeden nebo dva stoly a lavice. Umožňuje tak posezení menší skupince návštěvníků. Díky nízkým zídkám jsou vytvořeny neformální druhotné možnosti sezení. Takto lze zídky využít, například pokud je používáno ohniště a díky natočení altánu a zídek k centrálnímu prostoru také v případě konání koncertů či jiných akcí. Doplňkově lze využít mobilních dřevěných sedátek např. ve tvaru kostky či opracovaného špalku. V případě větší akce lze do altánu umístit další 2-3 mobilní stoly s lavicemi nebo pípu a zázemí pro občerstvení. V altánu je také instalováno osvětlení a venkovní elektrická zásuvka a kohoutek s vodou a případně umyvadlo.Altán je dřevostavba s vegetační střechou a podlahou dlážděnou žulovou divokou mozaikou.

Dětské hřiště a travnatá pobytová plocha

Na altán ze severu navazuje dětské hřiště, které je také umístěno mimo aktivní záplavovou zónu. Dospělí tak mohou posedět v altánu a zároveň mít děti pod dozorem. Pro zvýšení bezpečnosti dopadových ploch pro a vizuální sjednocení plochy je hřiště vysypáno dřevěnou štěpkou. Využity jsou stávající dřevěné herní prvky. Některé z nich jsou posunuty.

Jako jedno z největších negativ stávajícího prostoru byla hodnocena jeho nečitelnost a roztříštěnost. Část řešení, nikoliv však jediná spočívá ve vizuálním sladění herních prvků a je provedeno jejich barevné sjednocení. ové herní prvky budou odstraněny. Některé z nich případně přesunuty do plochy pro parkur.

Na setkání bylo vyjádřit pro děti jednou z nejčastěji zmiňovaných aktivit, které by se měly na návsi odehrávat. Hřiště je proto doplněno zapuštěnými špalky pro cvičení rovnováhy a běhání mezi nimi. Další prvky, které lze dle potřeby doplnit jsou například kmen stromu, či jeho dutá část, venkovní xylofon nebo jiný hudební prvek apod. Tyto prvky poskytnou dětem prostor pro nestrukturované hry a rozvoj fantazie.

Negativně byla vnímána nemožnost se v horkých dnech ukrýt do stínu. Proto je v prostoru hřiště navržena výsadba stromů. Stromy budou spíše solitérní - více kmenná bříza (Betula pendula) a jedlý jeřáb (Sorbus aucuparia ´Edulis´).

Podél přístupové cesty je umístěna solitérní kamenná zídka na sezení, která stylem navazuje na zídky před obecním úřadem. Pro zlepšení komfortu mimo letní měsíce lze na vrchní stranu připevnit dubovou nebo modřínovou fošnu.

Na severozápadě ohraničují hřiště dva travnaté kopečky, které zpestřují hru dětí. Zároveň na něm lze sedět nebo ležet a pozorovat dění na dětském hřišti nebo naopak na travnaté pobytové ploše a u vodní nádrže. Na kopečky a vodní nádrž navazuje intenzivně udržovaný pobytový trávník, kde si lze hrát či uspořádat piknik nebo natáhnout deku k vodě.

Na pobytovou plochu v blízkosti vodní nádrže navazuje skupina bříz. Pod ní jsou umístěny oboustranné lavičky, tak aby byl umožněn výhled jak na altán a volní centrální univerzální travnatý prostor, tak na vodní plochu. V okolí laviček je provedena výsadba narcisů (Narcissus ´Carlton´, Narcissus poeticus recurvus).

Vodní prvek (plocha)

V severozápadní části návsi se nachází mělká hasičská nádrž obdélníkového půdorysu. Hloubka nádrže umožňuje využití nádrže pro bruslení a koupání se dětí

Z plánovacích setkání vzešel požadavek na vizuální zpřírodnění a změkčení geometrických linií nádrže. Zároveň však zde byl i požadavek na co nejmenší finanční nákladnost úpravy a její pokud možno snadnou údržbu. Proto je zachována stávající betonová vana v současném rozsahu a až na určitou úpravu v oblasti schodů se nebourá a ani nezvětšuje. Zachován je i současný nátok a odtok.

V části nádrže jsou navrženy skládané kamenné terasy vedené do oblouku. Terasy mohou být skládané na sucho z lomového kamene, anebo zděné.

Terasy jsou vyskládány pod úrovní hladiny. Těsně pod úrovní hladiny přecházejí ve volné uskupení menších kamenů překrývající betonové břehy nádrže a pokračující do volného terénu. Ve volném terénu jsou umístěny velké balvany, alespoň ze dvou třetin zapuštěné do země. Tvoří tak ochrannou bariéru vodní nádrže při povodni a zároveň dále změkčují geometrické linie v této části nádrže. Mezi kameny umístěné v terénu budou zasázeny nízké plazivé vrby a břízy (Salix repens, Betula nana), eventuálně borůvky a další vřesovištní rostliny tak, aby byl zopakován akcent vřesoviště z druhé strany jezírka. Tyto úpravy změkčí geometrické linie nádrže a zároveň ji lépe zapojí do okolní vegetace.

Druhá část nádrže zůstává geometrická s dobře udržovatelným betonovým povrchem. Betonové hrany nádrže jsou překryty dubovou nebo modřínovou hoblovanou fošnou. Dřevěné fošny jsou určeny k sezení při koupání. V severozápadní části zasahuje nad hladinu dřevěné dubové nebo modřínové molo také určené k sezení a pozorování jezírka a jeho okolí z prostoru „nad hladinou". Molo je jako cíl velmi atraktivní, protože nabízí kvalitativně odlišný zážitek a jiné vnímání prostoru než z pobyt na břehu.

Stávající betonové schody jsou zrušeny, terén je upraven tak, aby plynule navazoval na betonovou hranu nádrže a byl umožněn pohodlný přístup. Místo stávajícího schodiště budou do prostoru nádrže umístěny dva kamenné lámané schody ve tvaru L.

Hatě, expozice a parkur

Ze setkání s veřejností vyplynulo, že náves by měla mít spíše venkovský a přírodní charakter, s odkazem na Jizerské hory. Takovým prvkem je například haťová cesta, která propojuje jezírko a cyklostezku vedoucí na severovýchodním okraji návsi. Tento odkaz dále podtrhuje vřesovištní zákoutí a květnatá louka, kolem kterých haťová cesta prochází. Mezi strouhou a cestou jsou vysázeny každoročně seřezávané vrby košíkářské (Salix viminalis), jejichž proutky je možné využít na pletení pomlázek, košíků či jiných proutěných výrobků.

Vřesoviště je umístěno pod stávající břízou. Jsou zde vysázeny vřesovištní rostliny jako vřes obecný a vřesovec pleťový (Caluna vulgris, Erica carnea), ale také borůvky, brusinky či neodnožující odrůdy lesních jahod. Je tak možné po celé léto jíst drobné ovoce. Pro jarní aspekt jsou ve vřesovišti vysázeny nízké narcisy (Narcissus ´Tete a Tete´), které odrážejí výsadbu vysokých narcisů u bříz na druhé straně jezírka. Doplňkově je zde vysázena metlice trsnatá (Deschampsia caespitosa ´Goldscheier´). Ve vřesovišti je umístěno několik žulových balvanů a šlapáky, tak aby bylo možné jím projít kolem jezírka od haťové cesty k pobytové trávníkové ploše.

Z veřejného setkání vyšel také požadavek na připomenutí historie obce a historie místní výroby a průmyslu, zejména dřevařského a betonářského. Toto připomenutí by mělo být také dobře dostupné návštěvníkům obce.

Vhodným místem je haťová cesta, která je sama o sobě atraktivní a zároveň začíná v blízkosti parkoviště, je u ní lavička a propojuje cyklostezku s vnitřním prostorem návsi. Podél haťové cesty jsou umístěny informační tabule seznamující návštěvníka s historií i současností obce. Tabule jsou vertikálně umístěné dřevěné fošny výšky cca 2 m (dubově nebo modřínově), do kterých jsou informace vypáleny např. laserem.

Jednou z nejvíce preferovaných aktivit na návsi je také parkur, který dělají někteří místní mladíci. Jako vhodné místo pro sestavu na parkur byla na základě diskuzi na veřejném setkání zvolena plocha za vodní nádrží.

Umístění sestavy je zvoleno tak, aby nekolidovalo s provozem dětského hřiště a prostorově navazovalo na protahovací prvky. Sestava je situována mimo aktivní záplavovou zónu.

Květnatá louka a protahovací prvky

Na vřesoviště navazuje květnatá louka, odkazující na Jizerské hory. Louka zároveň do prostoru přinese barevnost během léta a poskytne obživu a úkryt hmyzu (motýli, včely, kobylky apod.). Zároveň může mít naučnou funkci – obrázky a popis rostlin, Co tu kvete?

V louce budou solitérně nebo v malých skupinách vysázeny břízy a jedlé jeřáby (Betula pendula, Sorbus aucuparia ´Edulis´).

Kromě parkuru a herních prvků pro děti se na setkání s veřejností objevili i požadavek na několik protahovacích prvků pro dospělé.

V blízkosti haťového chodníku bude louka přecházet do intenzivně udržovaného trávníku, kde jsou umístěny cvičební protahovací prvky – hrazda, horizontální a vertikální žebřík, případně jejich sestava. Protože jsou prvky umístěny v blízkosti cyklostezky, mohou je využívat jak místní, tak projíždějící cyklisté nebo bruslaři.

Odpočívka pro cyklisty

Kromě doplnění laviček a košů vzešel na veřejném setkání požadavek na kryté posezení pro cyklisty, V sousedství křížení cyklostezek 22, Hřebenovka a cyklostezky 3006 je umístěna krytá odpočívka. Součástí odpočívky je přístřešek se stolem, dvěma lavicemi a odpadkovým košem. V blízkosti je umístěn stojan na kola. Mobiliář je stylově jednotný s ostatním vybavením návsi. U odpočívky je umístěna rekonstruovaná mapa.

Stávající přehoustlé a vytáhlé modříny jsou skáceny a využity např. jako špalky na dětském hřišti, opracované jako mobilní sedátka či pro parkur. Náhradou bude vysázen solitérní javor klen (Acer pseudoplatanus) nebo dub letní či zimní (Quercus robur, Quercus petraea). Povrch odpočívky a jejího okolí je zpevněn dlažbou z divoké žulové mozaiky, žulových nepravidelných šlapáků nebo mechanicky zpevněného kameniva (MZK, minerální beton).

Za úřadem a pomník

V severozápadní části obecního úřadu jsou veřejně zpřístupněny toalety. Je zde také ponechán volný prostor pro případnou přístavbu obecního úřadu. Mezi hřištěm pro děti a přechodem pro chodce před Besedou vede pěší propojení tak, aby nebylo nutné celý prostor obcházet po chodníku a asfaltové přístupové cestě pro automobily. Tato pěší propojka a prostor před toaletami je dlážděn divokou žulovou mozaikou, stejně jako prostor před obecním úřadem.

Jako jedno z největších negativ stávajícího prostoru byla hodnocena jeho nečitelnost a prostorová i vizuální roztříštěnost. Z tohoto důvodu je přemístěn pomník, který v současné době tvoří v prostoru návsi výraznou bariéru,

Pomník je přemístěn pod svah silnice vedle pěší propojky hřiště a Besedy a je umístěn na kamenném soklu. Pozadí tvoří masivní výsadba stálezelené traviny metlice trsnaté (Deschampsia caespitosa ´Goldscheier´) doplněné o trvalky orlíček obecný (Aquilegia vulgaris) a Astru ´Twilight´, které snáší polostín (Aster x herveyi ´Twilight´) a přinesou do prostoru výškovou strukturu a barevnost. Na jaře je výsadba oživena narcisy (Narcissu ´Carlton´ a Narcissus poeticus recurvus). Výsadba rámuje a zdůrazňuje také schodiště jako vstup do prostoru návsi.

Omezením výsadeb na trvalky a nižší traviny se nezvýší riziko přehlédnutí dětí automobilisty v okamžiku, kdy děti přebíhají z hřiště k Besedě,

V prostoru za pomníkem bude vysazena solitérní vícekmenná bříza (Betula pendula), před prostorem toalet bude vysázena skupina jedlých jeřábů (Sorbus aucuparia ´Edulis´).

Před Besedou

V původním zadání pro studii návsi nebyl prostor na druhé straně silnice III. třídy 2904, před Besedou a pekařstvím zahrnut. Na 1. veřejném setkání se však ukázala výrazná potřeba se tímto prostorem také zabývat a zanést do něj odkaz, který upozorní na to, že se jedná o centrum obce a na vazbu na prostor návsi na druhé straně.

Na tomto setkání se také ve vztahu k posezení projevila obava a pocit ohrožení z projíždějících automobilů. Posezení je tedy stejně jako v současnosti umístěno u stěny budov, tak aby mělo krytá záda a bylo co nejdál od silnice. Zároveň je od silnice fyzicky i psychologicky odděleno výsadbou trvalkového záhonu se zvýšenou autoregulací, se stejným složením jako u obecního úřadu. Trvalkový záhon je atraktivní a je umístěn na vizuálně exponovaném místě. Upoutá tak pozornost nejen místních, ale i projíždějících automobilistů.

Oddělení posezení od silnice a navázání na prostor návsi na druhé straně je možné provést i jiným způsobem, byť návrh výsadby trvalek i stromu byl na setkání vnímán velmi pozitivně.

Vegetace je doplněna o výsadbu solitérního stromu jedlého jeřábu nebo jeřábu duryňského (Sorbus aucuparia ´Edulis´, Sorbus xthuringica ´Fastigiata´), který prostoru dodá výšku a lehké přistínění v létě.

Strom je vysazen tak, aby na okraji plochy mohly dočasně zaparkovat automobily a nekolidoval se zásobováním pekařství. Plocha je vydlážděna žulovou divokou mozaikou. Na fasádě Besedy je možné umístit hodiny jako symbol centrálního veřejného prostranství.

Mokřad – výhled do budoucna

Na plochu návsi navazuje pozemek 1242/2, kde se v současné době nachází zamokřená louka. V případě, že by obec získala pozemek do svého vlastnictví, navrhujeme v této lokalitě vytvořit jednu velkou hlubší vodní plochu a jednu nebo několik malých vodních ploch – tůní. Mokřadem by procházely haťové cesty. Lokalita by měla zejména naučnou a rekreační funkci (naučná stezka, procházky, koupání).

Kompletní textová zpráva včetně detailních výstupů participace veřejnosti je ke stažení na webové stránce https://naturesystems.cz/projekty

Nature Systems
udržitelná architektura, urbanismus, zahradní a krajinné úpravy
sustainable architecture, urban design, landscaping and planning